

ΕΝΟΤΗΤΑ 47^Η: Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΟ Β΄ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΠΟΛΕΜΟ

Ο ελληνοϊταλικός πόλεμος: Το 1939 η Ιταλία του **Μουσολίνι** καταλαμβάνει την Αλβανία και μεταφέρει τον πόλεμο στα Βαλκάνια. Η επιθετικότητά της κορυφώνεται στις 15 Αυγούστου 1940, **όταν ιταλικό υποβρύχιο βυθίζει στην Τήνο το ελληνικό πολεμικό πλοίο «Έλλη»**. Η κυβέρνηση Μεταξά κρατά ήπια στάση προσπαθώντας να αποφύγει τη σύγκρουση. Τα γεγονότα όμως εξελίσσονται ραγδαία:

- Ήμερώματα της 28^{ης} Οκτωβρίου 1940, η Ιταλία απαιτεί **να γίνει δεκτή η είσοδος στρατευμάτων της στην Ελλάδα**. Το ΟΧΙ του ελληνικού λαού αποτελεί σήμερα εθνική γιορτή των Ελλήνων.
- **Ξεκινά η ιταλική εισβολή** που αναγκάζει σε υποχώρηση τις ελληνικές δυνάμεις μέχρι το Νοέμβριο του 1940.
- **Ακολουθεί η ελληνική αντεπίθεση**, που οδηγεί σε απελευθέρωση εδαφών τα οποία βρίσκονταν υπό ιταλικό έλεγχο. Καταλαμβάνονται οι πόλεις *Κορυτσά, Πόγραδες, Μοσχόπολη, Αργυρόκαστρο και Άγιοι Σαράντα* και το μέτωπο μεταφέρεται στο έδαφος της Αλβανίας.
- Πεθαίνει ο Μεταξάς (Ιανουάριος 1941).
- Το Μάρτιο του 1941 **οι Ιταλοί εξαπολύουν την «εαρινή αντεπίθεση»**, η οποία δε διαφοροποιεί τα δεδομένα του πολέμου. Η Ελλάδα έχει καταφέρει να αντισταθεί, κερδίζοντας τόσο σε ηθικό όσο και στρατιωτικό επίπεδο.

Ο ελληνογερμανικός πόλεμος: Η γερμανική επίθεση στην Ελλάδα ξεκινά από γιουγκοσλαβικό και βουλγαρικό έδαφος, ενώ ο ελληνοϊταλικός πόλεμος συνεχιζόταν. Η αντίσταση, αν και γενναία, κάμπτεται. Τα ελληνικά στρατεύματα της Αλβανίας διαλύονται, οι Γερμανοί κινούνται προς την Αθήνα και ακολουθούν οι παρακάτω εξελίξεις:

- Ο αντιστράτηγος **Τσολάκογλου** υπογράφει με δική του πρωτοβουλία συνθηκολόγηση. Λίγο αργότερα, θα είναι ο πρωθυπουργός της κυβέρνησης που θα διορίσουν οι Γερμανοί.
- Οι Γερμανοί καταλαμβάνουν **την Αθήνα** (27 Απριλίου 1941) και ένα μήνα αργότερα **την Κρήτη**, παρά την ηρωική αντίσταση του κρητικού λαού (μάχη της Κρήτης).
- Ο Γεώργιος Β΄ και η κυβέρνησή του **εγκαθίστανται στο Κάιρο** (κυβέρνηση του Καΐρου). Η χώρα βρίσκεται πλέον υπό κατοχή.

ΕΝΟΤΗΤΑ 48^Η: ΚΑΤΟΧΗ, ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ, ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ

Η κατοχή: Η Ελλάδα χωρίζεται σε τρεις ζώνες: τη **γερμανική** (Αττική, Κρήτη, κάποια νησιά του Αιγαίου, μεγαλύτερο μέρος της Μακεδονίας), τη **βουλγαρική** (Ανατολική Μακεδονία, Θράκη) και την **ιταλική** (ηπειρωτική Ελλάδα, Επτανήσα και λίγα νησιά του Αιγαίου). Διορίζεται κυβέρνηση από συνεργάτες των ναζί, επιβάλλονται μέτρα καταστολής (λογοκρισία, βασανιστήρια, εκτελέσεις), επιχειρείται εκβουλαρισμός της Α. Μακεδονίας και πραγματοποιούνται διωγμοί των εβραϊκών κοινοτήτων. Παράλληλα, δεσμεύονται οι οικονομικοί πόροι της Ελλάδας από τους κατακτητές, εξαφανίζονται τα είδη πρώτης ανάγκης και η πείνα θερίζει τους ανθρώπους, ενώ η μαύρη αγορά οργιάζει. Το χειμώνα 1941 – 1942 περίπου 300 άνθρωποι πεθαίνουν καθημερινά από την πείνα.

Η Αντίσταση: Ξεκινά με μεμονωμένες ενέργειες. Ανάμεσά τους ξεχωρίζει η υποστολή της σημαίας των ναζί από την Ακρόπολη (30 Μαΐου 1941), από δύο φοιτητές, το **Μανόλη Γλέζο** και τον **Απόστολο Σάντα**. Από το φθινόπωρο όμως του 1941 δημιουργούνται οι πρώτες αντιστασιακές οργανώσεις:

1. **Εθνικό Απελευθερωτικό Μέτωπο (ΕΑΜ):** Ιδρύεται με πρωτοβουλία του ΚΚΕ και στοχεύει στην οργάνωση του αγώνα εναντίον των κατακτητών, αλλά και στη διασφάλιση της δυνατότητας των Ελλήνων να επιλέξουν μόνοι τους τη μορφή διακυβέρνησης της χώρας. Το ΕΑΜ ιδρύει το Φεβρουάριο του 1942 τον **ΕΛΑΣ** (Εθνικό Λαϊκό Απελευθερωτικό Στρατό), που ηγέτης του υπήρξε ο **Άρης Βελουχιώτης** και λίγο αργότερα την **ΕΠΟΝ** (Ενιαία Πανελλαδική Οργάνωση Νέων). Οι περιοχές που χάρη στην Αντίσταση δεν ελέγχονταν από τους κατακτητές, ονομάστηκαν «ελεύθερη Ελλάδα». Εκεί η τοπική αυτοδιοίκηση περνά στα χέρια των κατοίκων και το ΕΑΜ θα ιδρύσει το 1944 τη λεγόμενη **«κυβέρνηση του βουνού»**, που θα αναλάμβανε διοικητικό έργο.
2. **Εθνικός Δημοκρατικός Ελληνικός Σύνδεσμος (ΕΔΕΣ):** Ιδρύεται από το συνταγματάρχη Ναπολέοντα Ζέρβα με σκοπούς την απελευθέρωση της Ελλάδας και την εγκαθίδρυση αβασίλευτης δημοκρατίας.

Κορυφαίες αντιστασιακές ενέργειες υπήρξαν:

- ✚ **Η ανατίναξη της γέφυρας του Γοργοπόταμου** (Νοέμβριος 1942) από τμήματα του ΕΛΑΣ και του ΕΔΕΣ, τα οποία συνεργάστηκαν με Βρετανούς καταδρομείς. Η ενέργεια αυτή διέκοψε τον ανεφοδιασμό του γερμανικού στρατού της Αφρικής μέσω του ελληνικού εδάφους.
- ✚ **Το ογκώδες συλλαλητήριο** κατά των κατακτητών, που οργανώθηκε με αφορμή την κηδεία του **Κωστή Παλαμά**.
- ✚ Η μεγάλη **συμμετοχή των γυναικών στην Αντίσταση**, ακόμα και σε ένοπλα τμήματα του ΕΛΑΣ. Σπουδαίες μορφές η **Ηλέκτρα Αποστόλου**, η **Λέλα Καραγιάννη**, η **Ηρώ Κωνσταντοπούλου** και η **Παναγιώτα Σταθοπούλου**. **Οι Γερμανοί αντιδρούσαν με μαζικές εκτελέσεις** (*Καλάβρυτα, Κοκκινιά*) και **ενεργοποίηση των ταγμάτων ασφαλείας**, που δημιουργήθηκαν από τους ναζί και τις κυβερνήσεις δωσιλόγων που εκείνοι διόριζαν.

Η Απελευθέρωση: Καθώς ο πόλεμος τελείωνε, οι ελληνικές πολιτικές και αντιστασιακές δυνάμεις υπογράφουν τη **συμφωνία του Λιβάνου** (Μάιος 1944), που προέβλεπε σχηματισμό κυβέρνησης εθνικής ενότητας. Μετά την Απελευθέρωση (12 Οκτωβρίου 1944), η κυβέρνηση αυτή με πρωθυπουργό τον **Γεώργιο Παπανδρέου** εγκαθίσταται στην Αθήνα και αναλαμβάνει την εξουσία.

